



UDK:324

Akbar UTAMURADOV,
O'zbekiston Milliy universiteti professori

Siyosiy fanlar doktori, professor X.Axmedov takrizi asosida

YANGI O'ZBEKISTON BARQAROR TARAQQIYOTINING AYRIM IJTIMOIIY-SIYOSIY OMILLARI

Аннотация

Maqolada so'nggi yillarda O'zbekistondagi keng ko'lamli islohotlar va yangilanish jarayonlari, Yangi O'zbekiston barqaror taraqqiyoti g'oyasining mazmuni va uni amalga oshirishda BMTning 2030 yilgacha bo'lgan Barqaror rivojlanish maqsadlari mosligi, bu maqsadlar doirasida amalga oshirilayotgan ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy islohotlarning mazmuni, mezonlari hamda misollari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Yangi O'zbekiston, barqaror taraqqiyot, BMT, Barqaror rivojlanish maqsadlari, O'zbek modeli, milliy rivojlanish, islohotlar, yangilanish jarayonlari, mezonlar, xalqparvar va ochiq siyosat.

НЕКОТОРЫЕ СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ НОВОГО УЗБЕКИСТАНА

Аннотация

В статье анализируются масштабные реформы и процессы обновления, происходящие в Узбекистане в последние годы, содержание идеи устойчивого развития "Новый Узбекистан" и её соответствие Целям устойчивого развития ООН до 2030 года. Также рассматриваются содержание, критерии и примеры социально-политических и экономических реформ, проводимых в рамках этих целей.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, устойчивое развитие, ООН, Цели устойчивого развития, узбекская модель, национальное развитие, реформы, процессы обновления, критерии, народная и открытая политика.

SOME SOCIO-POLITICAL FACTORS OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF NEW UZBEKISTAN

Annotation

The article analyzes the large-scale reforms and renewal processes occurring in Uzbekistan in recent years, the content of the "New Uzbekistan" sustainable development idea, and its alignment with the UN's Sustainable Development Goals for 2030. It also examines the content, criteria, and examples of social, political, and economic reforms being implemented within the framework of these goals.

Key words: New Uzbekistan, sustainable development, UN, Sustainable Development Goals, Uzbek model, national development, reforms, renewal processes, criteria, people-oriented and open policy.

Kirish. So'nggi yillarda O'zbekistonda keng ko'lamli islohotlar va yangilanish jarayonlari amalga oshirilmoqda. Bu jarayon "Yangi O'zbekiston" deb nomlanuvchi yangi davrni boshlab berdi. Yangi O'zbekiston g'oyasi faqat siyosiy ifoda emas, balki mamlakat taraqqiyotining barcha sohalarida barqaror rivojlanishga asos bo'lib xizmat qiluvchi mukammal strategiyadir. Mazkur ma'ruzada barqaror taraqqiyotga ta'sir etuvchi ijtimoiy va siyosiy omillar ilmiy tahlil qilinadi. Yangi O'zbekiston — bu xalq bilan davlat o'rtasidagi munosabatlarni yangicha tamoyillar asosida yo'lga qo'yish, davlat boshqaruvida ochiqlik, adolat va javobgarlikni ta'minlashdir. Prezident Sh.M.Mirziyoev tashabbusi bilan joriy qilingan "Xalq davlat idoralariga emas, davlat idoralari xalqqa xizmat qilishi kerak" degan g'oya mamlakat siyosatining asosiy mehvariga aylandi. "Yangi O'zbekiston — bu, avvalo, yangicha iqtisodiy munosabatlar, yangicha iqtisodiy dunyoqarash demakdir. Shu bois mamlakatimiz iqtisodiy tizimi to'liq qayta qurilmoqda, qanchalik og'ir bo'lmasin, bozor mexanizmlarini amalda joriy etishni boshladik"[1.]. Yangi O'zbekiston — bu so'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar va yangilanish jarayonlarini ifoda etuvchi tushuncha. Bu tamoyil mamlakat prezidenti rahbarligidagi yangi siyosiy bosqich bilan bog'liq bo'lib, mamlakatni demokratik, huquqiy va ijtimoiy adolatga asoslangan davlat sifatida shakllantirishni nazarda tutadi.

Adabiyotlar tahlili. Jahon xalqlarining yangi taraqqiyot bosqichidagi o'rni, rivojlanish dasturlarining davlatlar taqdiriga ta'siri, jumladan, Yangi O'zbekiston barqaror taraqqiyotining ijtimoiy-siyosiy omillari ko'plab xorijiy va mahalliy adabiyotlar, xalqaro rivojlanish dasturlari va hujjatlarda muhokama qilingan. Quyida ularning ayrimlarini keltirish mumkin: Dresner S. The Principles of Sustainability (2008) Barqarorlikni iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik nuqtai nazardan tahlil qiladi; Pearce, D., Barbier, E. & Markandya, A. Blueprint for a Green Economy

(1989) Ekologik barqarorlikning iqtisodiy modellar bilan uyg'unligi; Sachs, J. D. The Age of Sustainable Development (2015) Har bir SDG uchun aniq indikator va strategik yondashuvlar; BMT Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development(2015) 17 ta maqsad va 169 vazifa asosida jahon mezonlari belgilab berilgan; UNESCAP, ADB, UNEP Green Growth, Resources and Resilience (2012) Osiyo mintaqasi uchun barqaror taraqqiyotning o'ziga xos mezonlari ko'rsatilgan. Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning Yangi O'zbekiston taraqqiyotining turli jihatlariga bag'ishlangan asarlari ushbu maqolaga nazariy asos va metodologik manba bo'lib xizmat qiladi. Ushbu asarlar shunisi bilan ahamiyatli, ular maqolaning fundamental-uslubiy asosini tashkil etib, sohaga tegishli qonun hujjatlari, Prezident farmonlari, qarorlari va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar tadqiqotning meyoriy, huquqiy va uslubiy bazasi bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Zamonaviy mahalliy va xorijiy adabiyotlarda milliy taraqqiyot va uni ta'minlash omillari, milliy taraqqiyotni harakatlantiruvchi omillar va mexanizmlari, milliy tiklanish muammosining o'rganilish darajasini sarhisob qilsak, ushbu maqola mavzusi mahalliy falsafiy fanlarda anchagina keng doirada tahlil qilingan. Ularni hal qilish uchun tadqiqot quyidagi usullardan foydalangan, jumladan: muammoli - xronologik — O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichidagi muammolarga qarshi kurash, ularning oldini olishda davlat va jamiyatning imkoniyatlari, islohotlarni samarali amalga oshirishning aniq shakllari va usullarini tanlash va qo'llashni aniqlash qaratiladi. Qiyosiy-tarixiy uslub asosida yangi O'zbekiston taraqqiyot bosqichlarining murakkab jarayonlari, bosqichlari, muammolari, ularga qarshi turishdagi qiyinchiliklarning ortib borishini ta'kidlash mumkin. Konkret-sotsiologik tadqiqotlar usuli esa yangilanayotgan jamiyatda shaxs,

jamiyat va davlat manfaatlarining ta'minlanishi, ular bilan aloqador tendensiyalar va o'zgarishlarni aniqlashni ko'zda tusa, mantiqiy usul – davlatning taraqqiyot strategiyalari va rivojlanish jarayonlari o'rtasida aniq munosabatlarni aniqlash imkonini beradi. Mavzu maqolada ushbu usullardan birgalikda foydalanish mavjud muammoni aniqroq va chuqurroq tekshirishga imkon berdi.

Muhokama va tahlillar. Barqaror taraqqiyot — bu iqtisodiy o'sish, ijtimoiy barqarorlik va ekologik muvozanatni ta'minlaydigan, kelajak avlodlar manfaatlarini hisobga olgan rivojlanish yo'nalishidir. Barqaror taraqqiyot bu — iqtisodiy o'sish, ijtimoiy tenglik va atrof-muhit muhofazasi o'rtasidagi muvozanatdir. Bu tamoyillar BMTning 2030 yilgacha bo'lgan Barqaror rivojlanish maqsadlarida (Sustainable Development Goals – SDGs) ham aks etgan. BMT tomonidan 2015 yilda qabul qilingan 2030 yilgacha bo'lgan Barqaror Rivojlanish Yo'nalishlari — dunyo miqyosidagi barcha mamlakatlar uchun mo'ljallangan 17 ta asosiy maqsad va 169 ta vazifani o'z ichiga oladi. Bu maqsadlar ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan[2.]. Ushbu hujjatlaning 17 ta asosiy maqsadni (SDGs) o'zida mujassam etgan: Qashshoqlikni bartaraf etish, Ochlikka barham berish, Sog'liqni saqlash va farovonlik, Sifatli ta'lim, Jinsiy tenglik, Toza ichimlik suvi va sanitariya, Arzon va toza energiya, Mehnat va iqtisodiy o'sish, Infratuzilma, sanoat va innovatsiyalar, Notenglikni qisqartirish, Barqaror shaharlar va jamoalar, Mas'uliyatli iste'mol va ishlab chiqarish, Iqlim o'zgarishiga qarshi kurash, Okeanlar va suv resurslarini muhofaza qilish, Quruqlikdagi hayotni asrash, Tinchlik, adolat va kuchli institutlar, Hamkorlik va global sheriklikni mustahkamlash.

Bu maqsadlarning taraqqiyot omillari sifatida ahamiyati shundaki, ular mamlakatlar rivoji uchun quyidagi muhim omillar bo'lib xizmat qiladi: masalan, inson kapitalini rivojlantirish - sog'liqni saqlash va ta'lim sohasidagi maqsadlar (3 va 4) orqali insonning intellektual va jismoniy salohiyatini oshirishga ko'zda tutadi. Ijtimoiy tenglikni ta'minlash – gender tenglik (5) va kambag'allikka qarshi kurash (1) maqsadlari orqali jamiyatda adolat va barobarlik asoslari mustahkamlanadi. Iqtisodiy o'sish va innovatsiya – Sanoat, infratuzilma va mehnat bozorining rivoji (8 va 9) iqtisodiy barqarorlikka zamin yaratadi. Ekologik muvozanat va tabiat muhofazasi – Iqlim o'zgarishi (13), suv resurslari (6, 14) va quruqlikdagi hayot (15) bilan bog'liq maqsadlar tabiat va inson hayoti uyg'unligini ta'minlaydi. Tinchlik va samarali boshqaruv – Adolatli sud tizimi va inson huquqlarini himoya qilish (16) hamda davlat institutlari faoliyati samaradorligini oshiradi.

BMTning 2030 yilgacha bo'lgan barqaror rivojlanish maqsadlari mamlakatlar uchun strategik rivojlanish yo'nalishlarini belgilab beradi. Bu maqsadlarning ijrosi ijtimoiy barqarorlik, iqtisodiy o'sish va ekologik muvozanatga erishishda muhim omillar sifatida qaraladi. O'zbekiston ham mazkur maqsadlarni milliy strategiyalar bilan uyg'unlashtirib, "Yangi O'zbekiston" g'oyasi doirasida amalga oshirmoqda. Faktlarga murojaat qilsak, O'zbekistonning Birinchi SDG Obligatsiyasi 2021 yil iyul oyida O'zbekiston hukumati 235 million AQSH dollari miqdoridagi suveren SDG obligatsiyasini chiqardi. Bu obligatsiya orqali jamg'arilgan mablag'lar ta'lim (SDG 4), suv boshqaruvi (SDG 6), sog'liqni saqlash (SDG 3), yashil transport (SDG 11), ifloslanishni nazorat qilish (SDG 11), tabiiy resurslarni boshqarish (SDG 15) va yashil energiya (SDG 7) sohalaridagi loyihalarga yo'naltirildi[3]

Barqaror Rivojlanish Maqsadlarini Integratsiya qilish bo'yicha Tezkor Baholash BMT Taraqqiyot Dasturi (UNDP) O'zbekiston hukumati SDGlarni milliy rivojlanish rejalarga integratsiya qilishda yordam berish maqsadida 22 ta strategik hujjatni tezkor baholashni o'tkazdi. Natijada, "Odamlar" va "Farovonlik" sohalariga ko'proq e'tibor qaratilayotgani, "Sayyora" va "Hamkorlik" sohalarida esa kamroq yoritilgani aniqlandi.

O'zbekistonning Milliy barqaror rivojlanish maqsadlari: rivojlanish va chaqiriqlar 2023 yil sentabr oyida Iqtisodiy Tadqiqotlar va Islohotlar Markazi (CERR) va UNDP hamkorligida "O'zbekistonning Milliy barqaror rivojlanish maqsadlari: rivojlanish va chaqiriqlar" mavzusida xalqaro davra suhbat tashkil etildi. Tadbirda SDGlarni amalga oshirishdagi muvaffaqiyatlar va muammolar muhokama qilindi. "Biz

BMTning tuzilmalari bilan hamkorlikni bundan keyin ham izchil davom ettiramiz" [4]. O'zbekistonning ixtiyoriy milliy hisoboti (2020) O'zbekiston hukumati 2020 yilda Birlashgan Millatlar Tashkilotiga SDGlarni bo'yicha birinchi Ixtiyoriy Milliy Hisobotini taqdim etdi. Hisobotda 2018 yilda qabul qilingan 16 ta milliy SDG va 125 ta mos vazifalar, shuningdek, ularni amalga oshirish bo'yicha chora-tadbirlar bayon etilgan[5]. Rivojlanish Moliyasi Baholashi (DFA) Ushbu baholashda O'zbekistonda SDGlarni moliyalashtirish bo'yicha mavjud vaziyat tahlil qilingan. Hisobotga ko'ra, mamlakatga har yili qo'shimcha 6 milliard AQSH dollari miqdorida investitsiya talab etiladi. Ushbu maqsadlarga muvofiq ravishda Yangi O'zbekiston barqaror taraqqiyotining bir necha asosiy ijtimoiy-siyosiy omillarini ta'kidlash joiz. Ularning Xalqparvar va ochiq siyosat bo'lib, ularning natijasida davlat va jamiyat o'rtasida muloqot mustahkamlandi. "Xalq davlat organlariga emas, davlat organlari xalqqa xizmat qilishi kerak" tamoyili amalga tatbiq etildi.

Xalqparvar siyosat — bu davlat siyosatining markazida inson va uning manfaatlarini qo'yish, aholining real ehtiyojlariga mos ravishda davlat qarorlarini qabul qilish jarayonidir. Xalqparvar siyosat inson qadri, ijtimoiy adolatni, teng imkoniyatlarni ta'minlashga qaratilgan. Davlat va jamiyat o'rtasida ochiq muloqot va ishonchni rivojlantiradi. Bu tushunchaning mohiyatini Inson qadri ustuvor, Xalq bilan doimiy muloqot va Davlat fuqaro uchun xizmat qiladi, degan mazmun tashkil qiladi.

Ochiq siyosat – bu davlatning o'z faoliyatida shaffoflik, hisobdorlik va jamoatchilik nazoratini ta'minlovchi boshqaruv uslubidir. Bu siyosatda davlat fuqarolar, OAV, fuqarolik jamiyati va xalqaro hamjamiyat uchun ochiq va tinglovchan bo'ladi. Mohiyati shundaki, hukumatning hisobdorligi, axborotga ochiqlik va jamoatchilik fikrini inobatga olishni nazarda tutiladi.

Yangi O'zbekistonda xalqparvar va ochiq siyosatning amaliy ifodalarini quyidagilarda ko'rish mumkin: Xalq bilan muloqot – Prezident virtual qabulxonasi (pm.gov.uz) – "Halq qabulxonalari" orqali muammolarni hal qilish – "Mening fikrim" portali Qonunchilikda ochiqlik– Yangilangan Konstitutsiyada "Inson qadri – oliy qadriyat" tamoyili – Qonun loyihalarini jamoatchilik muhokamasiga qo'yish, Axborotga ochiqlik – Davlat organlari veb-saytlarida hisobotlarni e'lon qilish – Axborot xizmatlarining faolligi va OAVga ochiqdagi Fuqarolik jamiyati bilan hamkorlik– NNTlarning davlat dasturlarida ishtirok etishi – Jamoatchilik kengashlari va so'rovnomalar Xalqaro ochiqlik– TIV va Prezidentning xalqaro tashabbuslari (BRM, O'zbekiston – YEOII va OTB bilan hamkorlik).

Yangi xalqparvar va ochiq siyosat – bu O'zbekistonda inson manfaatlarini, ochiqlik, hisobdorlik va fuqarolik faolligini ta'minlovchi zamonaviy davlat boshqaruvi modeli. Ushbu siyosat ijtimoiy adolat, iqtisodiy samaradorlik va xalq ishonchini mustahkamlashda asosiy omil hisoblanadi. O'zbekistonda boshlangan yangi siyosiy islohotlar esa, siyosiy partiyalarning faolligi oshirilishi, parlamentning nufuzi va nazorat funksiyasi kuchaytirilishi hamda sud-huquq islohotlari (adolatli sud tizimi, huquqbuzarliklarga qarshi qat'iy choralar) ta'minlanishini ko'zda tutadi.

"Yangi O'zbekiston"da siyosiy islohotlar mamlakatni demokratik, huquqiy va fuqarolik jamiyati sari olib borishda muhim o'rin tutadi. Bu islohotlar nafaqat mamlakatning ichki siyosiy tizimini takomillashtirish, balki inson huquqlari, so'z erkinligi va xalq manfaatlariga xizmat qiluvchi davlat boshqaruvi shakllantirishni maqsad qilgan. Bu jarayonning ustuvor yo'nalishlari, nazariy asoslari va amaliy ahamiyati haqida quyidagi ma'lumotlarni ilgari surish mumkin.

Yangi O'zbekistonda siyosiy islohotlarning ustuvor yo'nalishlari sifatida Xalq irodasini ta'minlash va ishtirokini kuchaytirish, Demokratik saylov tizimini rivojlantirish hamda sud-huquq tizimini faol isloh qilish belgilangan. Bu borada "Xalq davlat organlariga emas, davlat organlari xalqqa xizmat qilishi kerak" tamoyili asosida davlat boshqaruvi isloh qilinmoqda, elektron hukumat va ochiqlik siyosati keng joriy etilmoqda. Demokratik saylov tizimini rivojlantirishda esa, saylov kodeksi qabul qilindi hamda saylov jarayonlarida shaffoflik va xalqaro mezonlarga muvofiqlik ta'minlanmoqda.

Yangi O'zbekistonda barqaror taraqqiyotga erishish uchun ijtimoiy va siyosiy omillar o'zaro bog'liq va mutanosib ravishda rivojlanmoqda. Inson manfaati, adolat, ochiqlik va faol jamiyat barpo etish bu jarayonning asosiy ustuvor yo'nalishlaridir. Barqaror taraqqiyot tushunchasiga ko'plab ilmiy ta'riflar berilgan. Barqaror taraqqiyot (Sustainable Development) tushunchasi ilk bor 1987 yilda Brundtland Komissiyasi (WCED — World Commission on Environment and Development) hisobotida ilmiy asosda ta'riflangan: "Barqaror taraqqiyot — bu shunday rivojlanishdiki, u hozirgi avlod ehtiyojlarini qondirgan holda, kelajak avlodlarning ham o'z ehtiyojlarini qondirish imkoniyatini cheklamaydi" [6].

Barqaror taraqqiyotning iqtisodiy, ijtimoiy, ekologik, institutsional mezonlari ajratib ko'rsatiladi. A. Iqtisodiy mezonlar - barqaror iqtisodiy o'sish sur'atlari, infratuzilmaning rivojlanganligi, budget muvozanati va moliyaviy barqarorlik va innovatsiya va texnologiyalar darajasini amrab oladi. B. Ijtimoiy mezonlar - kambag'allik darajasi, ta'lim va tibbiyotga kirish imkoniyati, aholi bandligi va daromad tengligi hamda demografik barqarorlik va migratsiya nazoratini o'z ichiga oladi. C. Ekologik mezonlar - tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhit muhofazasi, karbon chiqindilarini kamaytirish hamda biohafza va iqlim o'zgarishiga moslashish siyosatiga qaratiladi. D. Institutsional mezonlar - huquqiy davlat va qonun ustuvorligi, ijtimoiy adolat va korruptsiyaga qarshi kurash hamda samarali boshqaruv institutlaridir.

"Yangi O'zbekiston" tushunchasi, odatda, mamlakatdagi ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy islohotlarning yangi bosqichga ko'tarilishini nazarda tutadi. Bunday islohotlarning nazariy asoslari va amaliy misollari bir-biri bilan chambarchas bog'liq. «Bugungi kunda O'zbekiston o'z taraqqiyotining yangi, yuksak bosqichga qadam qo'ymoqda. Biz milliy tiklanishdan-milliy yuksalishga erishishni o'z oldimizga eng muhim va ustuvor vazifa qilib qo'ydik. Bu ulug' maqsadga esa jahon ahli bilan hamjihat va hamkor bo'lib yashash, ochiq demokratik jamiyat qurush, hayotimizda milliy va umumbashariy qadriyatlarga hurmat tuyg'usini yanda keng qaror toptirish orqaligini erishish mumkinligini biz yaxshi anglaymiz»[7]. Huquqiy davlat va demokratik taraqqiyot: Yangi O'zbekistonda huquqiy davlatni barpo etish va inson huquqlarini himoya qilish asosiy maqsadlardan biri hisoblanadi. Buning amaliy misoli sifatida Konstitutsiyaga kiritilgan o'zgartishlar va inson huquqlariga oid qonunchilikdagi yangilanishlar ko'rsatilishi mumkin. Misol uchun, odam savdosi, buzuqlik, tortqi a'zolarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan qonunlar.

Iqtisodiy islohotlarning nazariy asosi bozor iqtisodiyotiga o'tish va xususiy mulki himoya qilishga asoslanadi. Misol tariqasida, fermerlarga ko'proq imtiyozlar berish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish uchun soliq solish tizimini yengillashtirish. Shuningdek, davlat korxonalarining xususiy lashtirilishi va ozod raqobat muhitini yaratishga qaratilgan choralar. Sotsial taraqqiyot: Yangi O'zbekistonda ijtimoiy sohaga katta e'tibor qaratilayotgani kuzatilmoqda. Masalan, tibbiyot, ta'lim, ijtimoiy muhofaza sohasidagi islohotlar. Yangilangan ta'lim tizimi va tibbiy xizmatlarning xalqaro standartlarga moslashtirilishi. Ta'lim va kadrlar siyosati: Yangi O'zbekistondagi ta'lim sohasidagi islohotlar zamonaviy va inklyuziv ta'lim konsepsiyalariga asoslanadi. Masalan, ta'lim tizimidagi ilg'or usullarni joriy qilish, yuqori malakali kadrlarni tayyorlashga e'tibor qaratilgan. Aksariyat davlat universitetlari va ta'lim muassasalarida zamonaviy ta'lim standartlari, shunga asoslangan maxsus treninglar olib borilmoqda. Qonun ustuvorligi va korruptsiyaga qarshi kurash: Yangi O'zbekistonda korruptsiyaga qarshi kurashish, davlat organlarining shaffofligini ta'minlash uchun ko'plab tadbirlar amalga oshirilmoqda. Misol sifatida, davlat organlari ishining ochiqligini ta'minlash va korruptsiyani kamaytirish uchun joriy etilgan elektron davlat xizmatlari. Bu misollar ijtimoiy islohotlarning nazariy asoslarini amaliy jihatdan ko'rsatib beradi. Ushbu islohotlar, albatta, o'tgan davrlardagi muammolarni hal qilish va davlatni yaxshiroq, ishonchli va barqaror qilib qurishga qaratilgan.

Yangi O'zbekistonda ma'naviy sohadagi islohotlar, asosan, millatning o'ziga xos qadriyatlarini, an'analarni va ma'naviy tamoyillarini tiklashga, yosh avlodni ma'naviy va

axloqiy jihatdan barkamol qilib tarbiyalashga qaratilgan. Bu islohotlarning nazariy asoslari ko'plab omillarga, shu jumladan, xalqning tarixi, madaniyati, diniy qadriyatlari va zamonaviy talablarga asoslanadi. Yangi O'zbekistonda milliy ma'naviyat va an'analarni tiklash, ma'naviy islohotlarning asosida milliy qadriyatlar va an'analarga katta e'tibor berilmoqda. Ma'naviy taraqqiyotning nazariy asosi shuni anglatadiki, har bir millat o'zining tarixiy va madaniy merosini muhofaza qilish va uni kelajak avlodga yetkazishga mas'uldir. Shuning uchun, mamlakatda ma'naviy tafakkurni va milliy ma'naviyatni rivojlantirishga qaratilgan dasturlar ishlab chiqilgan. Misol uchun, "Milliy tiklanish" va "O'zbek modelini" yaratishdagi jarayonlar.

Yangi O'zbekistonda yoshlarning axloqiy va ma'naviy tarbiyasiga alohida e'tibor qaratilayotgani ko'rinadi. Buning nazariy asosi esa, insonning o'zi va boshqalar bilan munosabatlarida to'g'ri va axloqiy xulq-atvorga ega bo'lish zaruratidan kelib chiqadi. Yoshlar uchun ma'naviy qadriyatlarning ahamiyatini tushuntirish va ularni hayotiy masalalarga munosib yondashishga o'rgatish. Axloqiy tarbiyada milliy qadriyatlar, dinimiz va mamlakatimizga xos ma'naviy o'zliklarga asoslanish. Davlat rahbari Sh.Mirziyoyev yaqin yillarda mamlakatimizda yangi ma'naviy makonni va xalqimizning yangi tafakkurini shakllantirish bo'yicha ishlar samarasini yuksak darajaga ko'tarish va bu boradagi faoliyat tizimini yanada takomillashtirish uchun geosiyosiy va mafkuraviy jarayonlarni muntazam o'rganish, terrorizm, ekstremizm, aqidaparastlik, odam savdosi, narkobiznes va boshqa xatarli tahdidlarga qarshi samarali g'oyaviy kurash olib borish hamda bu borada xalqaro hamkorlik aloqalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qartishi bejiz emas[8,280]. Ma'naviy islohotlarning nazariy asoslaridan biri, insonning ruhiy va ma'naviy rivojlanishiga yo'naltirilgan. O'zbekistonda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri odamning ichki dunyosi, uning ruhiy va ma'naviy taraqqiyotiga e'tibor qaratilmoqda. Buning amaliy misoli sifatida, yoshlar uchun ma'naviy va diniy tushunishga, ularning insoniy qadriyatlarga va milliy madaniyatga asoslangan hayot yo'lini tanlashiga yordam berishga qaratilgan dasturlar.

Yangi O'zbekistonda diniy-ma'rifiy qadriyatlarga bo'lgan hurmat katta ahamiyat kasb etmoqda. Bu, har bir insonning o'z diniga va diniy qadriyatlariga amal qilish huquqi borligini, shu bilan birga, madaniy xilma-xillikka ham e'tibor qaratishni nazarda tutadi. Ma'naviy islohotlarning nazariy asosi, diniy erkinlik va uning inson hayotidagi o'rniga asoslanadi va bu yangi ma'naviy makonning muhim jihatlaridan biriga aylandi. "Yangi ma'naviy makon nima? Mening nazirimda, u - biz orzu qilayotgan Yangi O'zbekistonning ma'naviy qiyofasi yaqqol aks etadigan, xalqimiz intilayotgan va el-yurtimiz baxtiyor yashaydigan ma'rifati jamiyatidir[9]. So'nggi paytlarda ma'naviy axloqni oshirish, shu jumladan, korruptsiyaga qarshi kurashish, davlat va jamiyatning shaffofligini ta'minlash hamda adolatni tiklashga qaratilgan islohotlar joriy etilgan. Ma'naviy axloqni oshirishning nazariy asosi — bu odamlar o'rtasidagi ishonch, adolat va ma'naviy qadriyatlarining o'zaro muvofiqligini ta'minlashdir. Buning amaliy natijasi sifatida, yoshlarga haqiqat va adolatga asoslangan hayot yo'lini ko'rsatishga qaratilgan choralar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, bu islohotlar mamlakatning jamiyat taraqqiyotidagi barqarorlik, tinchlik va ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Yangi O'zbekistonda ma'naviy sohadagi islohotlar, nafaqat jamiyatni isloh qilish, balki xalqning ma'naviy o'sishini ta'minlashga ham qaratilgan.

Xulosa. Yangi O'zbekiston barqaror taraqqiyoti — bu tub siyosiy islohotlar, keng qamrovli ijtimoiy o'zgarishlar va jamiyatning faol ishtirokini talab qiladigan murakkab jarayondir. Bu jarayonda inson manfaati, qonun ustuvorligi, fuqarolik jamiyati va milliy-dunyoviy qadriyatlar uyg'unligi asosiy omillar hisoblanadi. Ilg'or siyosiy qarorlar va samarali ijtimoiy dasturlar orqali O'zbekiston barqaror va farovon kelajak sari odimlamokda.

O'zbekiston Barqaror Rivojlanish Maqsadlarini amalga oshirishda bir qator muhim tashabbuslarni amalga oshirmoqda, jumladan, suveren SDG obligatsiyasini chiqarish, milliy strategiyalarni qayta ko'rib chiqish va xalqaro hamkorlikni mustahkamlash. Bu sa'y-harakatlar mamlakatning barqaror rivojlanish yo'lidagi intilishlarini namoyon etadi.

Ilmiy adabiyotlarda barqaror taraqqiyot kompleks tushuncha sifatida qoraladi. Unga turli sohalaridagi mezonlar asosida baho beriladi. Har bir mezon aholi farovonligini oshirish, kelajak avlodlar manfaatlarini himoya qilish va tabiat bilan uyg'un taraqqiyotni ta'minlashga xizmat qiladi.

Barqaror taraqqiyot – bu ko'p sohalarini qamrab oluvchi, kompleks rivojlanish konsepsiyasidir. Uni baholash uchun

iqtisodiy, ijtimoiy, ekologik va institutsional mezonlar o'zaro bog'liq holda tahlil etiladi. Ilmiy adabiyotlarda bu mezonlar turli nazariy yondashuvlar bilan asoslangan bo'lib, ular hukumatlar, olimlar va siyosiy tahlilchilar uchun dasturilamal vazifasini o'taydi.

ADABIYOTLAR

1. Yangi O'zbekiston demokratik o'zgarishlar, keng imkoniyatlar va amaliy ishlar mamlakatiga aylanmoqda // O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning "Yangi O'zbekiston" gazetasi bosh muharriri Salim Doniyorovning savollariga javoblari Yangi O'zbekiston gazetasi / № 165 (421), 2021 yil 17 avgust,
2. <https://uzbekistan.un.org/uz/sdgs>
3. https://sdgfinance.undp.org/resource-library/uzbekistans-first-sdg-bond-allocation-and-impact-report?utm_source=chatgpt.com
4. Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi –Toshkent: 2021. –B.382
5. hlpf.un.org
6. WCED, Our Common Future, 1987
7. Mirziyoev Sh. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. «O'zbekiston»NMIU, 2019 y.,339-b.
8. Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi –Toshkent: 2021. –B. 280-281
9. Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi –Toshkent, O'zbekiston, 2021. –B. 276